

ЕФЕКТИВНІСТЬ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМ РИЗИКОМ ЯК ОСНОВА ДОВГОСТРОКОВОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ БАНКУ

Якість активів більшості банків України здійснює суттєвий негативний вплив на їх конкурентоспроможність. За станом на 01.01.2010 прострочена заборгованість клієнтів (як юридичних, так і фізичних осіб) становила 11,2 % кредитного портфеля. Якість кредитного портфеля банків продовжує погіршуватися, хоча темп приросту проблемних кредитів незначно уповільнився. Незважаючи на те, що прострочена заборгованість значною мірою покривається сформованими резервами, збереження негативних тенденцій в економіці може призвести до посилення тиску проблемних (неробочих) кредитів на фінансовий стан та конкурентоспроможність банків.

З метою нівелювання негативного впливу кредитного ризику на конкурентоспроможність банків України особливої актуальності набуває розробка дієвих і ефективних методів, моделей та інструментів управління ним.

Складність управління кредитним ризиком пов'язана зі значною кількістю факторів, які його обумовлюють. До внутрішніх належать фінансові (встановлення лімітів, оцінка джерел погашення кредитів, валюта виданих кредитів і т.д.) та нефінансові фактори (стратегічні, організаційні, інформаційні, методологічні та управлінські). До зовнішніх належать прямі (кредитоспроможність кредиту, страхування кредиту, порука та гарантія за кредитом позичальника, забезпечення та інші) та непрямі (економічна ситуація в країні, політична ситуація в країні, рівень соціальної напруженості в суспільстві, форс-мажорні обставини та інші).

Ефективна модель управління кредитним ризиком повинна формалізувати відносини між суб'єктами управління кредитним ризиком у процесі ідентифікації ризику, оцінки ризику, прийняття управлінських рішень, моніторингу та контролю ризику та дозволяє ризик-менеджерам банку адекватно реагувати на зміни зовнішнього середовища.

Процес управління кредитним ризиком здійснюється за трьома рівнями: стратегічним, тактичним та оперативним. Суб'єктами управління на стратегічному рівні є спостережна рада, правління банку, кредитний комітет, тарифний комітет. Суб'єктами управління на тактичному рівні є підрозділ з ризик-менеджменту, департамент управління ризиками, департамент кредитних ризиків, служба внутрішнього аудиту. Суб'єктами управління на оперативному рівні є фронт-офіси, підрозділи бек-офісу, мідл-офіс.

Оцінка кредитного ризику відбувається за допомогою прямих (кількісних) та непрямих (якісних) методів. Кількісні значення кредитного ризику обчислюють як в абсолютних, так і у відносних величинах, що виражають міру невизначеності під час реалізації прийнятого рішення. Непрямі (якісні) методи вимірювання кредитного ризику ґрунтуються переважно на підставі методу експертних оцінок. На наш погляд, однією з

найсерйозніших проблем є відсутність у більшості українських банків ефективних методик оцінки ймовірності дефолту позичальника та нерозуміння керівництвом банку необхідності такої оцінки, обумовленої недостатністю інформації, що надходить від позичальників. У зв'язку з цим вкрай важливою для української банківської системи є розробка адаптованих методик оцінки кредитоспроможності, ймовірності дефолту позичальників, розрахунку мінімальних вимог до розміру зарезервованого капіталу з використанням сучасних міжнародних підходів (зокрема, системи IRB – *Internal Rating-based Approach, IRB-approach*).

Інструменти, які застосовуються для зниження кредитного ризику, можна розподілити на дві групи. До першої групи належать інструменти, що дозволяють знизити ймовірність реалізації кредитного ризику банку: неустойки, розподіл та лімітування ризику, диверсифікація кредитного портфеля. До другої групи належать інструменти, що забезпечують зниження масштабу втрат при його реалізації: резервування, передача ризику (страхування), застосування процентної ставки та використання забезпечення.

Верхуша, Н.П. Ефективність управління кредитним ризиком як основа довгострокової конкурентоспроможності банку [Текст] / Н.П. Верхуша // Міжнародна банківська конкуренція: теорія і практика : збірник тез доповідей V Міжнародної науково-практичної конференції (27-28 травня 2010 р.) : у 2-х т.– Суми : УАБС НБУ, 2010. - Т. 2. - С. 49-50.